

Bódva mentén: Edelény

Könyv és komputer

A gótikus református templom több mint hatszáz éves múltja tekint vissza. A szomszédságában meghúzódó könyvtár nem dicsekedhet ekkora hagyománnyal, de Slezsák Imre igazgató kuriozummal szolgál:

— Az edelényi könyvtár az első volt az országban, amely egy járás egész területét fogta át. Az alapítás éve 1952, s 61 települést számlált a járás. Korábban alig volt itt olvasnivaló, s az olvasási kedv sem buzdított... Az edelényi könyvtár 1963-ban épült, s már akkor többre gondoltunk, mint a pusztai kölcsönzés. Felértékelődött a könyvtár rangja. Funkciójának sokszorosan bő-

vülnie kellett, hiszen sok kis településen megszűnt az iskola, művelődési ház nem volt, a televíziózás elorvasztotta a mozi. A könyvtárnak kulturális műhelyé, a kapcsolatteremtés színhelyévé kellett lennie.

Az elárult iskolákat könyvekkel, olvasókkal népesítették be. (Egerszög, Irota, Szakácsi, Debréte, Tornakápolna.) Létrehozták a könyvbarát köröket. (Bódva, Lak, Szendrőlád, Perkupa, Szőlősdaró.) Edelényben és környékén rendszeresen tartanak író-olvasó találkozót. A gondosan vezetett emlékkönyv tanúsága szerint Veres Péter is megfordult itt.

A könyvtárnak nyolcvanezer kötete van, s ezer-

nél több az úgynevezett hangzó anyag (kazetta, hangmez). A kétezer edelényi olvasó százféle újság és folyóirat között válogathat. A vidéki könyvtárak száma 1500. Az olvasók száma — s ez rendkívül magas szám — a jelenkori hazai gyakorlatban — évről évre nő. Arra a kérdésre, hogy mostanában mit olvas Slezsák Imre, meglepő a válasz:

— A számítógépes irodalmat bújom. Jelentős anyagi támogatással szertettünk egy komputerre. Nekem is meg kell ismerem ahhoz, hogy a számítógép nyelvén megtanuljak beszélni az érdeklődő edelényi fiatalok.

Szuperiskola, szépséghibákkal

A múcsanyi Bósa Attila mindennap utazik, de szívesen vállalja a bejárást, mert szerinte a környék legjobb tanintézménye az edelényi 1. számú Általános Iskola. Nemcsak ő van így ezzel. Sikk az „egyesbe” járni. A jól felszerelt iskolában jól képzett, rátermett pedagógusok oktatják a nebulókat.

A kétszárnyú épületben (az egyik rész 1973-ban, a másik 1982-ben készült el) Vaszkó Ferenc igazgató-

val beszélgettünk. A növekvő demográfiai öröm, hogy tudnillik a gyermeklétszám még legalább öt évig gyarapszik, egyre több feladatot ró az iskolára. Ezres létszámmal számolnak 1990-re, de már most, a jelenlegi 865 tanulónak is kicsi ez az összkomfortos intézet. Mert minden vonatkozásban párját ritkítja az iskola. Pompás tornacsarnoka és uszodája is van. De...

A gondok felemlegetése ne tűnjön panasznak. A

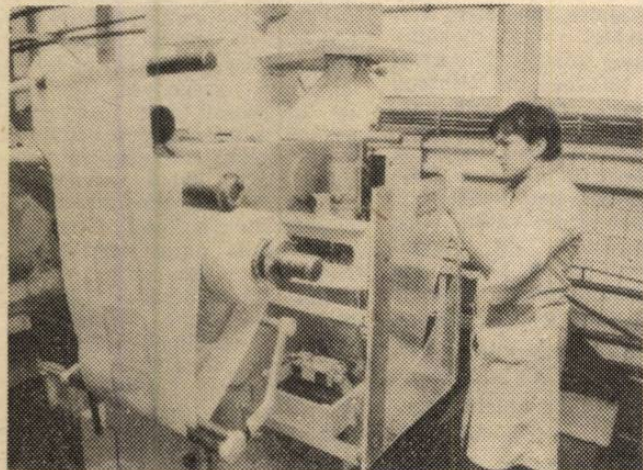
téli szünet utáni első tanítási napon hűvösek voltak a tantermek, a hideg miatt alaposan felöltözve lehetett csak edzeni a tornacsarnokban, s az uszoda, a fűtési elégtelenség miatt télen használhatatlan. Továbbá: kinőtték a napközit is. Legalább 150 gyerek hiába vár felvételre. A szűkösséget jelzi, hogy az év szeptemberétől a felsőtagozatos osztályok is visszatérnek a váltakozó beosztású tanítási rendszerre. Az igazgató elmondta: a bővítéshez, a fűtési apparátus korszerűsítéséhez rengeteg pénz kellene. Az igazgató nemcsak az enyhet hozó tavaszban bízik. Erős hittel hiszi, amit Szent-Györgyi Albert után mindenki tud: a jövő olyan lesz, mint amilyen a ma iskolája.

Tornateremben

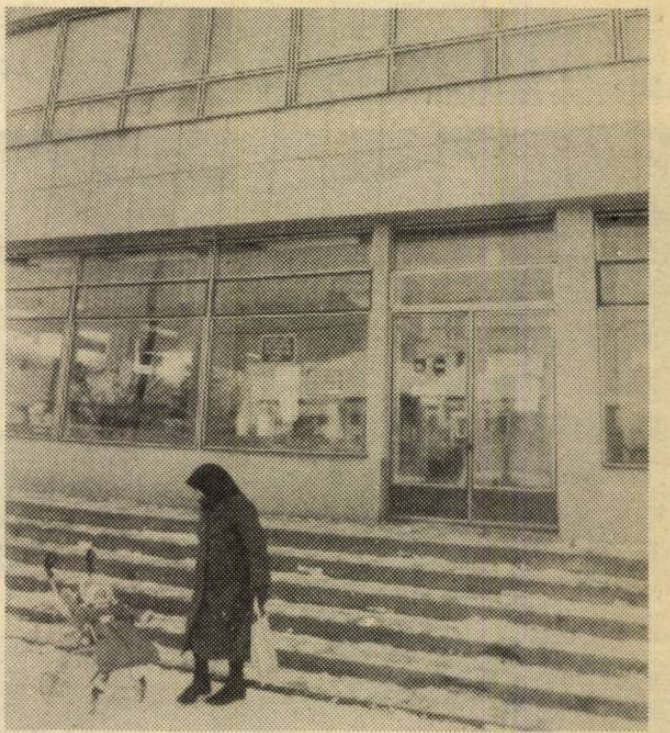
Az 1-es számú Általános Iskola tornatermében játszó gyermekek sajnos nem öltözhetnek tornadresszbe...

Egy műszak alatt

A zacskós tejből egy műszak alatt, három gépen 20–22 ezer litert dolgoz fel Gombos Józsefné.

Fónagy Ernőtől, a Borsodi Élelmiszer-kiskereskedelmi Vállalat ABC-üzletének vezetőjétől tudjuk, hogy a 420 négyzetméter alapterületű boltban tavaly 35 millió forintos forgalmat bonyolítottak le. A Kincsem ABC — ami az áfész kezelésében van — 320 négyzetméter alapterületű és 43,5 millió forintos forgalmat könyvelt el 1984-ben. Dobos Miklós, az áfész kereskedelmi osztályvezetője elmondta, hogy Edelényen kívül 27 kisközség ellátásának felelőssége nehezedik rájuk, az elmúlt tíz év alatt kiépítették a hűtőláncot. A szövetkezet árbevételével tavaly 360 millió forintot rúgott és tervezik a kishatármenti forgalom növelését és a nagykereskedelmi jogosultság megszerzését, ami a jobb ellátást szolgálja. Felvételünkön: a „kincsem” a Kincsem előtt.

A tanácsházától a Parlamentig

Tavalyelőtt még a földszintes, nagyközségi tanácsházán találkoztunk dr. Sándor Dezső tanácselnökkel, most — miután Edelény elnyerte a városi jogú nagyközség rangot, amivel egy időben megszűnt a járás és annak közigazgatási vezetése, a járási hivatal — már az emeletes tanácsházán kopogtattunk a tanácselnökhöz, aki egyben országgyűlési képviselő is.

— Miféleképpen a mezőgazdaság adja a legtöbb munkalehetőséget az itt élő embereknek — kezdte szűkebb hazája bemutatását dr. Sándor Dezső. — Az utóbbi években szerencsésen növekedett az értelmiségiek; orvosok, tanárok, tanítók, gazdasági szakemberek száma. A mezőgazdasági üzemek mellett jelentős szerepük van a bányáknak, de a szendrői alumíniumgyáron kívül nincs jelentős ipari bázisunk. Mindemellett a legfontosabb jellemzője a Bódva völgyének, hogy főleg aprófalvak tarkítják a tájat. A 43 község közül 26-ban 500 alatt van a lélekszám. Ez határozza meg valamennyi igazgatási, szervezési munkánkat; a közlekedés, a boltiálozat működtetését. Edelényen keresztül nyáron kilenc, télen nyolc vonatpár halad Tornanádaska felé és a távolsági buszállomásunkról 52 autóbuszjárat indul naponta a legtávolabbi falucsukába is. Ha már a boltokról szót ejtettem, el kell mondani, hogy az alapellátás mindenhol kielégítő, a három áfész az elmúlt másfél évben 15 új vegyesboltot nyitott a különböző falvakban, javultak a hús- és a zöldségellátás körülményei. A következő évek fejlődését biztosítja, hogy az Országos Szövetkezeti Tanács által felszabadított tartalékból a körzet három áfésze összesen 7,8 millió forintot kapott, amit a lakosság igényeinek jobb kielégítésére fordítanak majd. A tanácsni önállóság megnövekedésével párhuzamosan kialakulnak az új gazdálkodói lehetőségeink is. Jövőre, tehát 1986. január 1-től a helyi források képzésére rugalmasabb eszközeink lesznek.

Dr. Sándor Dezső

önállóbban dönthetünk egy-egy fejlesztésről, beruházásról.

A jövőnkhez tartozik — folytatta a tanácselnök — az ifjúságról való gondoskodás. Most 12 ezer 876 Edelényi lakossága, de várható, hogy ez növekedni fog. Nemcsak Edelényben, de leginkább itt növekedett a tantermek száma. Bővült a szemléltetőeszközök állománya, modern tornatermek épültek Edelényben, Szendrőben, Bódvaszilason, fedett tanmedence segíti az úszóoktatást Szendrőben és Edelényben.

A tanácselnök még hosszan sorolta a szociális, kommunális ellátás fejlődését igazoló adatokat, majd mint országgyűlési képviselő fordulva, tettük fel a kérdésünket: „Miről beszélne a soron következő országgyűlésen, ha interpellálási lehetőséget kérne?”

— Megismételném a korábbi interpellálásom témáját a falvak villanyáram-fogyasztási költségeiről, szólnék a munkakerülővel szemben alkalmazandó hatósági intézkedések szigorításáról, de beszélnek az idős, nyugdíjasok, főleg az 1975 előtti nyugállományba vonult öregek helyzetéről.

Öt falu „Alkotmány”-a

Edelény, Szendrőlád, Damak, Balajt és Ládbesenyő hegyeivölgyein szántanak-vetnek-aratnak az edelényi Alkotmány Termelőszövetkezet gépei. A 6300 hektár területből 3780 hektáron díszlenek a szántóföldi kultúrák: nyáron a kalászosok sárgára érett táblái, ősszel a zizegő kukoricások és a mindennapi étkezésünkhöz elengedhetetlen burgonyagumók, a sárga virágszirmokat vesztett napraforgók és az állatok etetését szolgáló takarmánynövények mozgósítják a betakarításban részt vevő tagokat.

Az elmúlt három esztendőben a tsz növénytermesztési ágazata szép eredményeket produkált. A legutóbbi betakarításkor például búzából 4,3 tonnát, burgonyából 29,5 tonnát hoztak le egy hektárról. Dajnic János elnök elmondta, hogy a jó eredményeket a különböző mezőgazdasági természeti rendszerekhez való csatlakozásuknak is köszönhetik. Az intenzív gabona programhoz, valamint a gabona és ipari termelési rendszerekhez társulva jelentős, korszerű technikákhoz, munkagépekhez jutott a tsz, melyek nagymértékben növelték a terméshozamokat.

A hagyományosnak tekinthető másik mezőgazdasági ágazatban, az állattenyésztésben szarvasmarha-

tenyésztéssel és -tartással, valamint juhokkal foglalkoznak. Az 1200 szarvasmarha között 480 tejelő tehenet törzskönyvezték, melyek legnagyobb része Holstein-friz fajta, míg a növendékizlálás újabbán a hústípusú charolais fajtával keresztesztnek. A közel 5000 juhból 3000 a tenyésztést szolgáló anyaállat.

Hasonlóan sok más termelőszövetkezethez, Edelényben is több melléküzemágat alakítottak ki. Ennek hátterében az is meghatározó volt, hogy 1980-ban — a kedvezőtlen körülmények miatt — a tsz nagy pénzügyi veszteséggel zárta az akkori évet. A mélyvölgyből a melléküzemágak megszervezése révén keletkezett bevételek is segítettek a kilábalást. Lakatos, forgácsoló, kovácsoló, galvanizáló, műanyagfeldolgozó üzemeket létesítettek és kialakítottak egy varrodát is. Újabbán tehát Edelényből lakásberendezésekhez gyártott kötélelemek, préselt, kovácsolt vasszerkezetek, konyhai felszerelések, szerszámok, műanyag zsákok, takarófóliák, tejeszacskók és autós kabátok kerülnek a megrendelőkhöz, a piacra.

1984-ben — a különböző teherviselések és a szabályozó rendszerből adódó kötelezettségek miatt — csak szerény nyereséget ért el az edelényi „Alkotmány”. A 4500 forintos havi jövedelmet leginkább a

háztáji gazdaságok bevételeivel tudják kiegészíteni. Mindenki kap 100 négyzetgözl, megművelt burgonyaföldet, de tavalytól lehetőséget biztosítanak további 1500 négyzetgözl, burgonyával beültetett föld bérletére is, amit a tsz gépeivel — önköltségi áron — ellátnak a szükséges talajművelési és növényvédelmi gondozással. A 816 állományi létszámból 430-an aktív tagok és a gazdaság fejlődésébe vetett bizalmat is jelzi, hogy majdnem eléri a háromszázat a 30 éven aluli fiatalok száma. Ugyanakkor nem kis feladatot jelent mind a tagoknak, mind a vezetőségnek a mintegy 400 nyugdíjasról való gondoskodás, akiknek a jövedelme meglehetősen alacsony, tehát a legtöbb segítségre szorulnak.

A gazdálkodás korszerűsítése egyben az idén bevezetik a termelőszövetkezetben a kiscsoportos önelszámolás rendszert, aminek révén minden ágazatban, minden területen az ott elvégzett munka, az ott produkált eredmény függvénye lesz ki-ki javadalmazása. Nemcsak a vezetés, hanem a tagság is alkalmazkodik a hatékony gazdálkodáshoz az eddigieknél is jobban szervezett, átgondoltabb munka szükséges... hiszen mindenki tudja: csak azt lehet felosztani, amit megtermeltek...